

ALADIN KUČUK, MA

Prikaz knjige / Book review
UDK/UDC: 069 (497.6 Sarajevo) “ 1949/2024 “

75 GODINA U SLUŽBI KULTURE / 75 YEARS IN THE SERVICE OF CULTURE, JU MUZEJ SARAJEVA, SARAJEVO, 2025, 291 STR

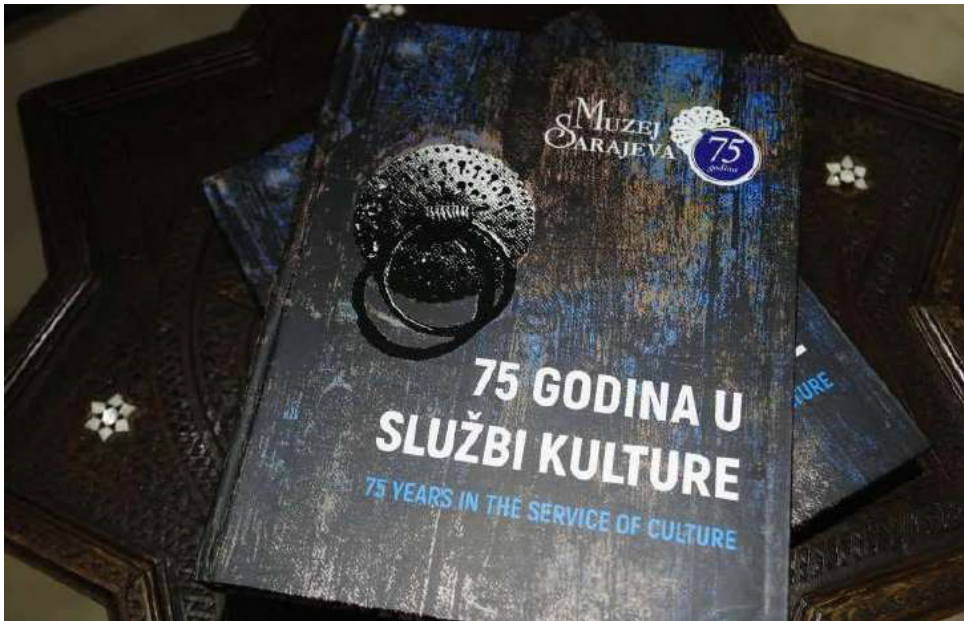
Muzeji su po svojoj definiciji čuvari kulturno-historijskog, materijalnog i nematerijalnog naslijeđa, sa širokom lepezom klasifikacije njihove namjene. Njihova važnost za jedno područje, državu ili pak narod je izuzetna i neprocjenjiva. U tom kontekstu, važnu ulogu ima i Muzej Sarajeva, za čiju 75. godišnjicu rada i djelovanja je objavljena i monografija „75 godina u službi kulture/75 years in service of culture“. Izdavač je JU Muzej Sarajeva na čelu s direktoricom Indinom Kučuk-Sorguč, koja je ujedno i potpisnik za izdavača i urednica. Redakciju, pored direktorice Kučuk-Sorguč, čine još i Adnan Muftarević, Amra Madžarević i Mirsad Avdić, muzejski savjetnici. Monografija je odštampana na masnom papiru visokog kvaliteta, tekstualni dio napisan je na dva jezika, bosanskom i engleskom jeziku, ukoričena je tvrdim uvezom i bogato ilustrirana fotografijama Sarajeva, muzejskih depandansa, eksponata, dokumenata, umjetničkih slika, grada Sarajeva, te znamenitih ličnosti. Ova monografija, prva u historiji Muzeja Sarajeva, daje nam odličan uvid u historijat Muzeja, njegove depandanse, zbirke, kolekcije, eksponate, aktivnosti, izdavaštvo i njegove istaknute posjetioce. Njena dvojezičnost ukazuje na to da muzeji pripadaju čovječanstvu, a ne samo određenoj grupi, pojedincu ili zajednici. S engleskim prijevodom nastoji se, kako Muzej, tako i monografiju, približiti i stranoj publici. Pored naučno-istraživačkog značaja koji tekst monografije nosi, koncept kako je napisana, detaljno i fluidno, služi i kao svojevrsni vodič kroz Muzej i njegove depandanse, ali i neke manje poznate činjenice o Muzeju i njegovom djelovanju.

Uvodna poglavlja detaljno obrađuju historijat Muzeja, njegovo utemeljenje i akt kojim je Muzej osnovan 19. 02. 1949. godine kao Muzej grada Sarajeva, danas Muzej Sarajeva. Autori ovih poglavlja objašnjavaju kako i na koji način je Muzej prolazio kroz različite periode svoga razvoja i djelovanja. Tako sadašnja direktorica, Indira Kučuk-Sorguč, ističe četiri perioda djelovanja Muzeja: prvi od 1949. do 1971. godine, drugi od 1971. do 1992. godine, treći koji je obilježen agresijom na BiH i četvrti, savremeni, odnosi se na postratnu obnovu i ponovno vraćanje „stare slave“.

Istrajnost i otpornost, kao i ulogu i značaj Muzeja istakao je dr. Edin U. Kukavica u početku svoje recenzije: „Prošlost, naime, ako ne služi učenju za dobru sadašnjost i bolju budućnost, uskraćuje historiji priskrbljeni atribut učiteljice (života) i po nužnosti poprimi suprotne atribucije.“ Muzej, kako je istaknuto, doprinosi i globalnoj kulturnoj zajednici i baštini, kako je i dr. Kukavica naglasio. Ali, poražavajuće je što i dalje ne postoji zgrada u kojoj bi bilo sjedište Muzeja Sarajeva s depoima, galerijom, radionicama i administracijom, kao što Zemaljski muzej posjeduje svoju zgradu. Međutim, ovaj nedostatak nije spriječio Muzej da obavlja svoje aktivnosti i djelovanje, kao i da ih približi građanima Sarajeva.

Postratni uzlet i obnova obilježeni su djelovanjem bivše direktorice Mevlide Serdarević, čija je požrtvovanost, umijeće i zalaganje doprinijelo konsolidaciji Muzeja Sarajeva: obnovi postojećih objekata, proširivanju izložbenih kapaciteta, te dobijanju objekta Brusa bezistana kao još jednog muzejskog dependansa. Pored svoje uloge u očuvanju i prezentiranju materijalne i nematerijalne baštine, Muzej Sarajeva ima i svoju naučno-istraživačku djelatnost kroz časopis „Prilozi za proučavanje historije Sarajeva“. Kustos dr. Edin Veletovac ističe da, uprkos neredovnosti izdavanja časopisa i perioda „hibernacije“ od preko tri decenije, „Prilozi za proučavanje historije Sarajeva“ sa svoja posljednja dva broja imaju aspiraciju da se etabliraju kao publikacija visokog kvaliteta. Nastavljajući obrazlaganje šta Muzej danas treba predstavljati u očima javnosti, mr. Senad Kuč na primjeru dependansa Muzeja Sarajevo 1878-1918. objasnio je da muzeji ne bi trebali biti poprišta politizacije i ideologizacije društva i javnog mnijenja. Naprotiv, muzeji služe objektivnoj prezentaciji činjenica, pri čemu svaki eksponat ima svoje porijeklo, mjesto pronalaska, klasifikaciju i kontekstualizaciju.

Najveći dio monografije posvećen je bogatim zbirka koje Muzej Sarajeva posjeduje, a to su: antropološka zbirka, arheološka zbirka, etnološka zbirka, jevrejska zbirka, orijentalna zbirka, umjetnička zbirka, zbirka starih zanata, zbirka Stjepana Meze, zbirka austro-ugarskog perioda, muzička i etnomuzikološka zbirka, zbirka dvadesetog stoljeća. Spomenute zbirke čine okosnicu muzejskog fonda. Svaka je posebno navedena s prikladnim tekstom, kratkim ali detaljnim, lakonskim, pregledom fonda zbirke, njenog značaja, uloge i kratkog historijata formiranja svake zbirke. Stoga se ova monografija i može smatrati vodičem kroz Muzej Sarajeva. Svaki tekstualni dio popraćen je mnogobrojnim fotografijama najreprezentativnijih eksponata iz svake zbirke. Time se dobija i efekt primamljivanja čitalaca da posjete muzejske dependanse kako bi se prikazani eksponati vidjeli i uživo. Neizostavne su i ostale zbirke, pored glavnih zbirki koje Muzej posjeduje, poput numizmatičke zbirke, zbirke starog oružja, zbirke legata, zbirke urbane i osmanske arheologije, zbirke pomoćnih predmeta, a prikazana je i fototeka, te određene kolekcije, među kojima su i defteri kazaske porodice Čatić, posljednji atarski dućan u Sarajevu, vrijedna kolekcija pravoslavnih ikona, kao i inventarna knjiga kao eksponat. Zbirku Nusreta Halačevića, renomiranog sarajevskog fotografa, kao i kolekciju iz života Hasiba Ramića, poznatog pod imenom Karađoz, izdvajamo kao vrlo zanimljive, jer ove dvije zbirke daju odličan uvid u život građana Sarajeva prije stotinu godina i od velikog su značaja za istraživanje građanske kulture grada Sarajeva. Poglavlja su vrlo decidno napisana, s bitnim informacijama i konkretiziranim tekstom, koji je po sebi dosta pitak i prilagođen svakom čitaocu. To govori o tome da ova monografija nije isključivo namijenjena naučno-istraživačkim i akademskim krugovima

već da ona, kao i muzej kojem je posvećena, pripada ne samo građanima Sarajeva već svim stanovnicima Bosne i Hercegovine i onima koji našu baštinu žele upoznati izbliza.

Muzej Sarajeva svoje eksponate prezentira u pet muzejskih depandansa: Brusa bezistanu, Despića kući, Svrzinoj kući, Muzeju Jevreja BiH i Muzeju Sarajevo 1878–1918. Depandansi su u obrađeni u cjelini njihovog značaja s kratkim historijatom predmetnog depandansa i ogleđnim prikazom njegove namjene i trajnih izložbi i eksponata. Pored okvirnog prikaza, izdvojene su i neke posebnosti određenih depandansa, poput stalne postavke „Sarajevo kao imaginacija“ u Maloj galeriji Brusa bezistana i Testamenta hadži Makse Despića koji se čuva u Despića kući. U sklopu poglavlja posvećenog Muzeju Sarajevo 1878–1918 izdvojena je inicijativa koju su pokrenuli kustosi Muzeja Sarajeva. Vraćanje svih spomenika koji su u korelaciji sa Sarajevskim atentatom, poput spomenika stope Gavrila Principa, koje su vraćene i „Spomenika umorstvu“ na Latinskoj ćupriji, na koji se još čeka. (U međuvremenu, ovaj spomenik, sastavljen od autentičnih dijelova, postao je dio stalne postavke Muzeja Sarajevo 1878–1918, op. a.). Svakom depandansu data je pažnja u prezentiranju i opisu objekta, njegovog porijekla, namjene i prenamjene, kao i poduzetih konzervatorskih i restauratorskih radova, pri čemu prednjače Svrzina i Despića kuća.

Očuvanje naslijeđa je vrlo važno za djelatnost Muzeja Sarajeva, shodno tome poduzimaju se mnogobrojni konzervatorski i restauratorski poslovi i projekti, kako eksponata i zbirki, tako i objekata muzejskih depandansa. Najbolji primjer ovog djelovanja su bašče Svrzine kuće i njeno hortikulturno blago, koje su uposlenici Muzeja, uz projekat prof. Tatjane Ljujić-Mijatović, s velikim entuzijazmom obnovili i očuvali. Očuvana i obnovljena autentičnost bašči starih bosanskih kuća, sama po sebi, treba zadobiti pažnju ne samo posjetilaca Muzeja i Svrzine kuće već svih društvenih i političkih krugova, kako grada Sarajeva, Kantona Sarajeva, tako i Bosne i Hercegovine.

Široku djelatnost i opću uključenost u izgradnji i promoviranju različitosti kulturološkog i društvenog života, Muzej Sarajeva pokazao je i kroz svoje prezentacije, izložbe, manifestacije, javne tribine i predavanja, promocije i radionice. Izložbe služe kao važna veza između prošlosti i savremenosti, one su prostor spajanja i premošćavanja kulturoloških i društvenih različitosti. Neizostavan su dio muzejskog bića još od 1961. godine pa sve do danas, pri čemu muzejski radnici potpisuju rad i autorstvo na dvije stalne izložbe u „Art kući sevdaha“ i „Domu oslobođilaca“ na brdu Žuč. Muzej Alija Izetbegović, nekada u sastavu Muzeja Sarajeva, ne smije se i ne treba izostaviti iz cjelokupne priče o radu i djelovanju Muzeja Sarajeva. Iako fungira kao samostalna institucija od 2009. godine, svoj začetak duguje radu usposlenika i stručnog kadra Muzeja Sarajeva.

Javna predavanja dala su novi vjetar u leđa radu Muzeja Sarajeva, a s ciklusom predavanja „Naša baština“ obrazovni karakter Muzeja dobija na još većem obimu. Realizirano je samo u 2024. godini 10 javnih predavanja širokog tematskog spektra koji obuhvata historiju, arheologiju, umjetnost, arhitekturu, urbanizaciju, tradiciju i društvene procese. Značajne su i kreativne radionice i druge pedagoške aktivnosti koje animiraju i približavaju Muzej mlađim naraštajima, novim generacijama, budućim uzdanicama u očuvanju i promociji muzejske, ali i naše, baštine. Ubrzana digitalizacija i napredak u tehnologiji jedan su od izazova s kojima se muzeji današnjice susreću. Međutim, i na tom planu Muzej Sarajeva je uspio održati korak s vremenom.

U sklopu Muzeja Jevreja BiH otvoren je VR *showroom* u kojem posjetioci mogu doživjeti virtualne verzije raznovrsnih izložbi. Saradnjom sa *Sarajevo VRX Museumom* dostupna je i VR prezentacija događaja na dan Sarajevskog atentata 28. juna 1914. godine. Izdavaštvo Muzeja jedan je od mostova koji ga spaja s društvom promovirajući znanje, kulturu i edukaciju. Ono je vrlo važan alat koji svojom multifunkcionalnošću doprinosi obrazovanju, istraživanju, promociji i očuvanju baštine. Monografija završava sa Svečanom akademijom povodom 75. godina rada Muzeja Sarajeva, kao i popisom njegovih uposlenika, bivših i sadašnjih, te indeksom imena.

Ova monografija dala je odličan uvid u Muzej Sarajeva, sva njegova dostignuća, aktivnosti i kulturno-historijsko blago. Odlično je koncipirana, tematski posložena i prezentirana, a njen sadržaj odiše muzejskim bićem. Živa materija, pretočena u slovo i tekst, animira svakog čitaoca da ovu monografiju iščita i pregleda od korice do korice. Sve navedeno ukazuje na to da je Muzej Sarajeva zaslužio monografiju koja svojom sadržajnošću, ljepotom i ukupnim stilskim dojmom, ostavlja snažan dojam na svakoga ko je ima priliku uzeti u ruke i barem letimično pogledati. Poseban obol vizuelnom identitetu ove važne muzejske publikacije dao je Velija Hasanbegović, koji je zaslužan za idejno grafičko rješenje i fotografiju. Monografiju toplo preporučujem za čitanje i struci i nauci, i cjelokupnoj kulturnoj javnosti i posjetiocima, jer ona šalje otvoreni poziv da se Muzej Sarajeva učini dijelom vlastitog kulturnog identiteta. Ostavljamo je sadašnjim i budućim generacijama koje će čuvati, promovirati i paziti naše bogato naslijeđe i s nadom da Muzej Sarajeva neće morati opet čekati 75 godina kako bi dobio još jednu opsežnu monografiju, jer je zasigurno ostalo još mnogo toga što nije moglo stati ni u jedno ovako raskošno i voluminozno izdanje.